

EXAMENSARBETE

Våren 2010

Lärarytbildningen

Pedagogisk förmåga Social förmåga Ledarskap - egenskaper på "bra" lärare?

Författare
Cecilia Grengby

Handledare
Maria Melén Fäldt

www.hkr.se

Pedagogisk förmåga Social förmåga Ledarskap - egenskaper på ”bra” lärare?

Abstract

Ur ett elevperspektiv belyser uppsatsen frågan vad en ”bra” lärare är. Elevers åsikter placeras in i tre större teman; pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap. Korrelation mellan vad elever anser viktigt och vad elever anser möta utforskas också. Detta görs via en kvantitativ enkätundersökning. Uppsatsen diskuterar även egenskaperna i relation till vad elever behöver för att klara av sin skolgång och stå rustade mot arbetsmarknaden efter sin skolgång.

Tidigare forskning pekar på att undervisning som görs meningsfull innebär att lärare innehar en pedagogisk förmåga. Lärare har social förmåga när det finns ett positivt samspel mellan lärare och elev och när elever blir bekräftade. Ledarskap innebär ett ansvarstagande från både lärare och elevers håll. Organiserad undervisning, tydlighet och när elever får vara med och bestämma betyder också att ett gott ledarskap finns hos läraren. Positiv effekt på inläringen ges vid varierande undervisning, vilket ingår i både pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap.

Resultat pekar på att elever anser pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap vara viktiga egenskaper för en ”bra” lärare. Resultat visar också att elever anser sig möta detta relativt ofta, dock i mindre utsträckning än vad de anser det vara viktigt.

Ämnesord: pedagogisk förmåga, social förmåga, ledarskap, meningsfullhet, samspel, varierande undervisning, viktigt, möter. arbetsmarknaden.

INNEHÅLL

INNEHÅLL	3
1. INLEDNING	6
1.1 SYFTE.....	8
2. TIDIGARE FORSKNING	9
2.1 PEDAGOGISK FÖRMÅGA	9
2.2 SOCIAL FÖRMÅGA	11
2.3 LEDARSKAP	12
3. FRÅGESTÄLLNING	14
4. METOD	15
4.1 FORSKNINGSETIK	15
4.2 URVAL	16
4.3 ENKÅTENS KONSTRUKTION.....	16
4.4 PROCEDUR	16
4.5 DATABEARBETNING	17
4.6 BORTFALL.....	17
4.7 VALIDITET OCH RELIABILITET	18
5. RESULTAT	19
6. DISKUSSION OCH ANALYS.....	21
6.1 PEDAGOGISK FÖRMÅGA -MENINGSFULLHET.....	21
6.2 SOCIAL FÖRMÅGA -SAMSPEL OCH BEMÖTANDE	22
6.3 LEDARSKAP -ANSVAR	23
6.4 METODDISKUSSION.....	24
7. SLUTSATS	26
8. SAMMANFATTNING	27
REFERENSLISTA	29
BILAGA.....	0

Förord

I processen med framtagandet av denna uppsats har jag reflekterat över balansen mellan hur något kan vara oerhört roligt men samtidigt oerhört svårt. Jag har känt mig som en ballerina där linan stundtals har slackat och avgrunden känts nära. Mitt val att skriva uppsatsen själv har gett mig stor frihet men även misströstan när ingen skrivarkompis funnits till hands för att bolla tankar med. När avgrunden känts nära och skrivarkompis saknats har min familj och vänner gett mig extra kraft. Av hela mitt hjärta vill jag tacka dessa personer. Jag vill även rikta ett stort tack till min blivande man, Fredrik. Tack för att du tror på mig. Tack för att du alltid finns vid min sida.

Ett tack ska även riktas till de elever som medverkade i undersökningen. Utan era svar hade inte uppsatsen kommit till. Era svar har gett mig intressanta och reflekterande tankar kring mitt framtida yrke. Slutligen tackar jag min handledare Maria Mélin Fäldt. Hon gav mig en ny vinkel på uppsatsen och hjälpte mig upp ur träsket när jag hade kört fast. Vidare förtjänar hon ett tack för hjälpen till introduktionen av programmet SPSS.

Processen med uppsatsen skulle utveckla mig i min blivande yrkesroll och vara explicit kopplad till mitt framtida yrke. Fina ord från högskolans handlingar för examensskrivande. Fina ord som jag anser att min undersökning uppfyller. Att belysa elevers åsikter om vad som är en ”bra” lärare, bedömer jag vara stor relevans för mig i mitt framtida yrke. Tillgången att få en inblick i hur elever tänker har varit ytterst betydelsefullt för mig och jag vill sträva efter att ta dessa upplysningar med mig in i mitt verksamma yrkesliv.

Cecilia Grengby

1. Inledning

Bill Waterson skapade serien Kalle och Hobbe 1985. Under tio år skickade Bill ut 6-åriga Kalle på äventyr, äventyr som ofta upplevdes tillsammans med Hobbe, Kalles tygtiger.¹ Trots sin ringa ålder får Kalle emellanåt kloka reflektioner över livet. Följande är ett exempel: Kalle står i ösregnet och i väntan på sin skolbuss frågar han sig själv ”varför i hela världen väntar jag i ösregnet på att skolbussen ska köra mej nästan dit jag inte vill?”. I sista serierutan reflekterar han själv, ”Jag går i skolan men jag lär mej aldrig det jag vill veta!”.²

Ovanstående äventyr har inspirerat mig till att skriva denna uppsats. Mina reflektioner kring händelsen var bland annat varför inte Kalle ville gå till skolan samt en iakttagelse över att han inte får veta det han vill veta. Jag funderade även på vad Kalle och elever i allmänhet ska veta *efter* sin skolgång och vilken roll läraren har i detta. Jag menar att pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap är viktiga egenskaper som en lärare torde ha och således ska elever möta detta för att klara av sin skolgång och stå rustade mot arbetsmarknaden efter sin skolgång. Detta är studiens övergripande utgångspunkt.

Snabba förändringar i näringslivet och samhället ställer allt högre krav på individens förmåga. Arbetslivet har ändrats under århundradens lopp vilket indirekt lett till att det ställs mer krav på individen nu är förr. I arbetssammanhang erfordras det att individen sticker ut, visar att den kan samt visar upp färdigheter. Dock inte enbart formella färdigheter utan det handlar även om att individen ska ha en färdighet där denne vågar ta för sig och vara social, allt för att utmärka sig på arbetsmarknaden. Proposition 1992/93:220 tyder även på detta och menar att skolans roll är att förbereda elever.

Skolans och utbildningens väsendets kvalitet är en viktig konkurrensfaktor och den svenska skolan måste, om vi skall förbli en välfärdsnation, tillhöra de absolut bästa i världen... nya krav kommer att ställas på lärare och rektorer samt därmed på fortbildning och pedagogisk utbildning. ... Skolans huvuduppgift är att ge nästa generation kunskaper och fostran av hög kvalitet.³

Vidare ska lärare förhålla sig till de styrdokument som finns, som innebär att, ”[s]kolan ska utveckla elevernas kommunikativa och sociala kompetens”.⁴ Utöver styrdokumentet ska lärare förhålla sig till skollagen som åsyftar på att elever ska erhålla kunskaper i skolan men

---

¹ www.ne.se

² Sydsvenskan 2009; november 13

³ Regeringens proposition 1992/93:220 inför byte av läroplan Lgr 80 till Lpo 94 sid. 12

⁴ Lpf 94

även att skolan ska hjälpa elever så att det sker en progression i ”deras harmoniska utveckling till ansvarsställande människor och samhällsmedlemmar”.⁵

Förutsättningarna att uppfylla ovanstående citat torde vara goda för en ”bra” lärare. Dock vad som är en ”bra” lärare är en komplicerad fråga. För tillfället lämnar jag frågan och diskuterar istället varför det är så *viktigt* att elever har en ”bra” lärare.

Barn har en obeskrivlig kapacitet för lärande, trots detta finns det elever som inte förmår göra bra resultat i skolan utan deras kunskaper förefaller vara ytliga. De saknar en genuin förståelse för det de lär och har endast övervägande tunn kunskap. En viktig roll skolan har är att ge elever denna förståelse. Sociala faktorer som till exempel gynnsamt samspel mellan lärare och elever påverkar lärandet och rekommenderas därför. Vi lär, minns, förstår och använder kunskap på olika sätt. Synsättet att individer lär olika kan tyvärr lätt krocka med kunskapsynen som finns i skolan. Detta visar sig när elever som har svårt att göra och förstå ett prov vid ett tillfälle kan vid andra tillfällen förklara det som provet efterfrågade.⁶ Det är lärares uppgift att hjälpa elever att uppnå skolans mål och en ”bra” lärare borde lyckas med detta. Därför är det viktigt med ”bra” lärare.

Studier har visat att stora klasser har ringa betydelse för inläringen utan det är snarare lärares arbetsmetoder som påverkar.⁷ Studier har även visat att 30-40 % av lärares tid är vigd åt pedagogisk verksamhet. Resten går åt till administration samt för- och efterarbete. Att hinna med alla elever blir därför svårt och ”eleverna tenderar att stöpas i samma form”.⁸ Samma studie pekar på att den svenska skolan visar dåliga resultat trots få nedskärningar och ekonomisk investering.⁹ Jag finner studierna intressanta och funderar på om en ”bra” lärare klarar av större klasser eftersom den läraren insett vikten av rätt metod? ”Bra” lärare kan även förhindra att elever stöps i samma form. Eller? Den svenska skolan visar dåligt resultat i elevers prestation trots att stora nedskärningar inte verkställts. Innebär detta att skolan inte har några ”bra” lärare?

---

⁵ Skollag (1985:1100) 1 kap. Allmänna föreskrifter 2 §

⁶ Howard Gardner 1998 *Så tänker barn och så borde skolan undervisa*

⁷ Kjell Granström (red) 2007 *Forskning om lärares arbete i klassrummet*

⁸ Fölster, Morin och Renstig 2009:116 *Den orättvisa skolan*

⁹ Fölster, Morin och Renstig 2009

Ovan har jag åskådliggjort följande: det krävs något utöver det vanliga för att utmärka sig i arbetslivet. Lärare ska förhålla sig till styrdokument. Det är viktigt med ”bra” lärare för att elever ska klara av skolan och utmärka sig senare i arbetslivet. Vidare kan en ”bra” lärare hantera stora klasser samt individanpassa undervisningen.

1.1 Syfte

Tillbaka till den komplicerade frågan om vad som är en ”bra” lärare. Jag sätter ordet inom citattecken eftersom det är komplext begrepp, men ack så viktigt. Det är viktigt därför att elever inte ska bli förvirrade, precis som Kalle ovanför. Jag anser att det är viktigt att åskådliggöra elevers syn på vad som är ”bra” lärare, därför kommer uppsatsen att belysa frågan vad en ”bra” lärare är ur ett elevperspektiv, detta blir således uppsatsens syfte.

Elevers åsikter angående en ”bra” lärare kommer att placeras in i tre större teman som speglar egenskaperna; pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap. Syftet med uppsatsen blir även att undersöka korrelationen mellan dessa tre teman ur vinkeln vad elever anser vara *viktiga* mot i vilken utsträckning de anser sig *möta* egenskaperna.

2. Tidigare forskning

Nedan presenterats tre viktiga förmågor som är betydelsefulla för att en lärare ska kallas ”bra”. Förmågorna är erhållna ur tidigare forskning.

2.1 Pedagogisk förmåga

Pedagogisk förmåga definieras enligt tidigare forskning följande: genom engagemang från lärares håll utifrån de didaktiska frågorna skapas variation i undervisningen för att alstra en meningsfullhet hos elever. Pedagogisk förmåga är att ge elever ett samband mellan skola och verklighet samt att det finns ett positivt samspel mellan lärare och elever. Det innebär även att elever ska bli engagerade och möta ett ämne mer än en gång.

Den didaktiska förmågan är viktig¹⁰ och det är viktigt att elever ser ett samband mellan det de lär sig i skolan och verkligheten, att de kommer att använda det de lär sig. Elever behöver förståelse över att kunskapen fungerar på andra ställen än i den situation de lär sig.¹¹ Diskussion om vad som är kunskap har förekommit sen urminnes tider. Utgångsläget för kunskap är att vi vill veta något och många gånger är själva frågan viktigare än svaret. När människan står framför en svårighet som kräver en lösning, resulterar detta i att hon lär och kan göra anspråk på ny kunskap. Intresset för kunskap väcks när människan får distans till det välkända, för att om igen göra det bekant. ”Det är i relationen mellan det bekanta och det obekanta som kunskap kommer till”.¹² Människan eftersträvar en tillvaro som besitter mening. Kunskap och mening hänger ihop på så sätt att kunskap om omvärlden hjälper människan att uppfatta och förstå tillvaron som meningsfull. För att elever ska få en djup förståelse och kunskap måste därför kunskapen vara meningsfull. Det behövs också ett samband mellan den uppfattning elever redan har och den nya kunskapen. Kunskap bärs olika från olika individer, den är inte konstant utan kan ändras, utvecklas samt förnyas och tilläggas.¹³ Upplevelsen av meningsfullhet är a och o och har positiv effekt för inläring. Strävan efter att efterlikna verkligheten och förankra undervisningen till verkligheten genom en blandning av teori och praktik, är ytterst positivt.¹⁴

---

¹⁰ Fölster, Morin och Renstig 2009

¹¹ Gardner 1998

¹² Bernt Gustavsson 2000:49 *Vad är kunskap? En diskussion om praktisk och teorisk kunskap*

¹³ Gustavsson 2000

¹⁴ Staffan Stukát 1995 *När du dina elever? Att planera, genomföra och utvärdera muntlig kommunikation*

Vidare är starten vid varje lektion viktig.¹⁵ Vikten av att lärare har en tydlig öppningsfras leder till att elever känner motivation inför lektionen och får fokus för att förstå undervisningen. Att börja lektionen genom att kort upprepa förra lektionen är ett effektivt sätt.¹⁶ Men eftersom undervisningen fungerar olika i olika grupper är det därför också viktigt med variation i undervisningen.¹⁷ När lärare använder sig av kulturella metoder exempelvis film och datorspel för att fånga elever, lär sig elever att ta initiativ, snabba beslut, kommunicera och utveckla en laganda.¹⁸ Hjälpmedel såsom bilder och modeller ska inte förkastas även om det är undervisning med tonåringar. Det är av största vikt att vara så konkret som möjligt. Exempelvis när eleverna själva får tillgång till tavlan, vilket även ökar meningsfullheten och elevers förtroende för läraren.¹⁹ När individanpassade uppgifter görs uppstår även en positiv klassrumsmiljö som positivt stärker samspelet mellan lärare och elever.²⁰ Och när kommunikation mellan lärare och elev är bra, gynnas även uppfattningen att elever tycker lärare kan sitt ämne och lär ut det på ett "bra" sätt.²¹

Undervisningen handlar ofta om att elever ska lära sig mycket utantill samt producera fram rätt svar. Det är sällan lärare utmanar elever att införliva deras tidigare kunskaper med ny. Det är därför viktigt och lika angeläget att elever möter utmaningar som att de får ett samband mellan ny kunskap och den uppfattning elever redan har. Balans ska råda mellan kunskap som färdighet, information och djup förståelse av saker och ting. Tre viktiga pedagogiska steg finns att betänka för en lärare för att fördjupa en förståelse och införliva kunskap hos elever.

1. Elever måste bli så engagerade som möjligt för att få en så fullständig bild som möjligt av ämnet.
2. Elever måste förstå att ämnet de möter i skolan, inte är isolerat från deras värld utanför skolan utan även meningsfullt i deras vardag.
3. Antal tillfällen elever stöter på ämnet är av största vikt. Desto mer de möter något, ju lättare får de en förståelse och kan införliva kunskap över det.

Bästa sättet att uppnå de tre stegen är att ämnet relateras till elevers egna liv och vardag.²²

---

¹⁵ Stukát 1995

¹⁶ Lovisa Herrlander och Johanna Nordström 2009:18 *De första minuterna – att inleda för att motivera*

¹⁷ Stukát 1995, Gardner 1998 och Ann Jansson 2005 *Vad kännetecknar en "bra" lärare?*

¹⁸ Orvar Säfström 2009 "Digital kunskap är också kunskap", Sydsvenskan

¹⁹ Stukát 1995

²⁰ Christina Robertsson 2009 "Medel för lärande", Pedagogiska magasinet 4/09

²¹ Jansson 2005

²² Gardner 1998

2.2 Social förmåga

I denna uppsats används begreppet social *förmåga*, dock kan förvisso även begreppet social *kompetens* ingå i detta. Utredning om specifikt social *kompetens* utförs inte på grund av att det finns en vid tolkning av begreppet. I detta sammanhang används begreppet social förmåga som definieras enligt tidigare forskning följande: genom lärares positiva beteende och bemötande mot elever, skapas en trygghet hos elever och en positiv atmosfär som gynnar inläringen. Det handlar även om att lärare ska se och bekräfta elever genom att ha tid för dem och lyssna på dem. Samspel är även viktigt i social förmåga.

Hur undervisningstiden utnyttjas är viktigt. Lärare ska befinna sig på plats i tid och ha en viss tid över vid varje lektion för frågor och/eller diskussioner. En social förmåga är bland annat när lärare står för sina svagheter och erkänner om denne inte kan svara på elevers frågor. När lärare återkommer med ett svar, öppnar detta för en respekt mot lärare av elever. Lärares kroppsspråk och sinnestämning påverkar elever och deras inläring. En lärare som har positiva tankar om att undervisningen kommer att lyckas, erhåller en bra undervisning i högre grad än en missnöjd lärare som inte tror på elever eller att undervisningen kommer att lyckas.²³ En undersökning visar på att lärares engagemang samt lärares personlighet betyder mycket för elevers motivation. När en lärare inte är positiv eller glad i sitt bemötande av elever får läraren negativt tillbaka från eleverna.²⁴ Lärare kan således påverka elevers beteende. Om elever blir behandlade som bråkiga elever, blir förmodligen eleverna även detta. Blir elever däremot behandlade med respekt och tilltro leder det till positiva självbilder hos elever. Belöning för positivt uppförande är att förespråka framför bestraffning vid negativt uppförande. Detta innebär inte att det inte ska finnas regler. Regler är viktiga och att det blir konsekvenser om reglerna bryts. Belöningen måste vara äkta och tilldelas vid goda resultat, och för goda resultat krävs en bra undervisning från lärares håll.²⁵

Lärares språk och positiva förväntningar på elever är också viktigt för att engagera och motivera elever.²⁶ Lärares språk är viktigt i följande situation: elever ska känna att det lärare säger har betydelse och berör dem. Genom att en retorisk fråga ställs kan lärare väcka elevers intresse. Trygghet skapas hos elever när lärare deklarerar lektionens innehåll.²⁷

---

²³ Stukát 1995

²⁴ Herrlander och Nordström 2009

²⁵ Lennart Grosin 2009 "Bra lärare tänds elevens gnista" www.dn.se

²⁶ Robertsson 2009

²⁷ Herrlander och Nordström 2009

Något som värderas högt av elever är när lärare kan sitt ämne, är bra på att lära ut, visar lust och inlevelse för att undervisa samt lyssnar på elever.²⁸ Sociala faktorer spelar in på lärandet, ett lärande utifrån eleven är viktigt men även samspel med andra. En godartad spiral, samspel skapar positiv klassrumsmiljö och samspel uppstår när det finns en positiv klassrumsmiljö.²⁹ God och positiv atmosfär inträder genom småprat i viss omfattning och att lärare visar sitt intresse för elever, ger elever bekräftelse.³⁰ Ett *positivt* samspel innebär att lärare är tillmötesgående och ger elever den kunskap de behöver. Ett *negativt* samspel innebär att lärare försöker pressa elever på uppgifter som elever inte visar intresse för. Förmågan att organisera och samspela med elever är viktigt.³¹

2.3 Ledarskap

Tidigare forskning definierar ledarskap följande: genom att lärare tar ansvar och ger ansvar till elever, är flexibel, anpassningsbar och tydligt skapar ett samspel. Ledarskap definieras också när en viss auktoritet samt ordning finnes.

Läraryrollen innebär ett ledarskap. Inom skolan finns framförallt tre olika perspektiv på ledarskap. 1. Ett auktoritärt ledarskap innebär att det enbart är läraren som planerar, styr och fastställer beslut. Resultat uppnås snabbt men kvaliteten är mindre bra jämfört med resultat från en grupp där det finns ett demokratiskt ledarskap. 2. I ett demokratiskt ledarskap inkluderar lärare elever så att gruppen styr tillsammans och fastställer beslut. Alla tar ett ansvar och ledaren stödjer och finns till hands. 3. Elevers kvalitet på resultat är svag i ett låt-gå ledarskap. Detta eftersom det i realiteten handlar mer om frånvaro än närvaro av ledarskap ty läraren är passiv och ger stöd och hjälp endast om det efterfrågas. Lärare har tagit ett steg tillbaka och låter elever klara sig själva.³²

Ytterligare kännetecken finns på ledare, utöver ett auktoritär, demokratisk och låt-gå perspektiv. Detta innefattar att ledare ska inspirera och beröra omgivningen men även ha en förmåga att samspela och uppnå mål. Inom skolan handlar det om att lärare ska visa ”tydlighet... beslutsförmåga... initiativförmåga... lyhördhet... samarbetsförmåga... förmåga till konstruktiv kritik och konflikthantering”.³³ Ytterligare viktiga aspekter inom skolans

---

²⁸ Jansson 2005

²⁹ Robertsson 2009 och Gardner 1998

³⁰ Herrlander och Nordström 2009

³¹ Gunnel Colnerud och Kjell Granström 2007 *Respekt för läraryrket: om lärarens yrkesspråk och yrkesetik*

³² Arne Maltén 2000 *Det pedagogiska ledarskapet*

³³ Maltén 2000:10

värld är att lärare som ledare ska kontrollera, utvärdera, informera, besluta, samspela, planera, handleda, organisera, inspirera och hjälpa samt inge ett förtroende. Lärare ska även behålla sin auktoritet och inte ta avstånd från den utan låta elever ta konsekvenser av sitt handlande.³⁴

En annan bild av ledarskap erhålls i förhållande till olika människosyner som utmynnar i olika förhållningssätt till ledarskap.

- *människan som nonchalant och oföretagsam*: ledare ger order och övervakar individen. Samtidigt finns det en viss belöning vilket resulterar i ett piska –morot förhållande.
- *människan som en social varelse*: ledare lyssnar på omgivningen och individen. Inom skolan kan dock elever inte påverka klassrumssituationen, trots att lärare lyssnar på elever är det lärarna som bestämmer i slutändan.
- *människan som självförverkligande*: identitetsskapande i tonåren tar stor plats. Elever kan känna ett behov av att vara viktig och behövd. Ser lärare elever som självförverkligande personer får elever stöd av lärarna med att förankra sin självbild. Dock är det viktigt att inte glömma elevers eget ansvar.³⁵

Lärares människosyn kan påverka lärares beteende mot elever och därför är det lämpligt att inte enbart utgå från en av de människosynerna ovan, positivt är om lärare i egenskap av ledare även förhåller sig till en människosyn där: *människan ses som en komplex varelse*. Detta innebär att lärare ska vara flexibla och anpassningsbara. Det ska även finnas en balans mellan att ha lösa och strama tyglar. En lärare ska inspirera och beröra elever men även ha en förmåga att samspela med dem.³⁶

Lärares kvalifikation som en ”bra” ledare är av större relevans och mer betydelsefull för goda resultat än att minska på storleken i en klass. Gott ledarskap innehållandes tydlighet och empati förutsätter förmågan att skapa social gemenskap med elever, både individuellt och i helklass. En lärare är en god och tydlig ledare när denne har ordning och reda samt låter elever vara med och bestämma reglerna. En lärare som i sitt ledarskap har en varierande undervisning leder till positiv inverkan på elevers inläring.³⁷

---

³⁴ Maltén 2000

³⁵ Maltén 2000

³⁶ Maltén 2000

³⁷ Fölster, Morin och Renstig 2009

3. Frågeställning

Frågan; vad är en ”bra” lärare? är en komplex fråga men viktig att diskutera för elevers skull, då de behöver bra lärare för att klara av sin skolgång. Tidigare forskning pekar bland annat på att meningsfullhet, samspel och gott ledarskap är viktigt för elevers inläring, vilket jag tolkar till att en ”bra” lärare kan tillföra till eleverna. Jag anser det även vara viktigt att åskådliggöra elevers åsikter och att belysa vad som är viktigt för dem och om de möter det de anser vara viktigt. Vidare placerar jag in ”bra” lärare egenskaper i tre större teman; pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap.

För att uppfylla uppsatsen syfte, vad elever anser vara en ”bra” lärare samt syftet att undersöka korrelationen mellan de tre teman; pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap ur vinkeln vad elever anser vara *viktiga* mot i vilken utsträckning de anser sig *möta* de tre teman, kommer jag att empiriskt förhålla mig till följande frågeställningar:

1. Hur ser elever på vad som är viktigt angående pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap?
2. Hur ofta anser elever att de möter pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap?
3. Finns det en skillnad mellan vad elever anser är viktigt och hur ofta de möter pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap?

4. Metod

Uppsatsens empiriska del syftar till att undersöka elevers inställning till vikten av lärares pedagogiska förmåga, social förmåga samt ledarskap samt studera deras erfarenheter av detsamma. En enkätundersökning gjordes för att få så många svar som möjligt. Enkätundersökning gjordes även på grund av att intresse fanns att få veta om vad elever anser vara viktigt och sätta detta i relation till hur ofta elever anser sig möta det de anser vara viktigt. Avsikten var att utforska relationen mellan de egenskaper elever finner viktiga och de egenskaper som elever möter. Undersökningen studerade därför elevers uppfattning kring följande teman: pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap.

4.1 Forskningsetik

Undersökningen är genomförd i enlighet med Vetenskapsrådets anvisningar. Forskaren bär ansvaret för att forskningen är moraliskt godtagbar. Vördnad och omtanke för individens existens ska ske samt en reflektion över dokumentationen av forskningen.³⁸ Reflektioner har gjorts över vald litteratur och vid utformningen av enkät. I egenskap av forskare är jag medveten om och accepterar att jag har det fulla ansvaret i undersökningen.

Förordningar att förhålla sig till finns när forskning inkluderar människor.³⁹ Forskaren ska upplysa respondenten om faktorer som eventuellt kan influera beslut om deltagandet. Det ska framgå att medverkan är frivillig och att ett avbrytande kan ske när så önskas. Vidare ska syftet med undersökningen och metoderna klargöras. Om respondenten kan upplysas både verbalt och skriftligt är detta positivt.⁴⁰ Förordningarna var tillägnat och inför undersökningen skickades mail ut till lärarna om hjälp att delge respondenterna information skriftligt via elektronisk plattform. Vid utdelning av enkäterna fick respondenterna del av informationen verbalt.

När en undersökning är avklarad och resultat ska presenteras, får dessa ej förvanskas och skall redovisas öppet för att undersökningen ska kunna göras om.⁴¹ Undersökningens resultat kommer att läggas ut elektroniskt för allmänheten och annan forskning att ta del av.

---

³⁸ www.codex.vr.se

³⁹ Lag (2003:460) samt Nürnbergkodexen 1947 www.codex.vr.se

⁴⁰ www.codex.vr.se

⁴¹ www.vr.se/etik/oredlighetsiforskningen.se

4.2 Urval

För att uppfylla syftet om att placera elevers inställning till pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap i en vidare diskussion om vad elever behöver för att utmärka sig på yrkesmarknaden valdes en yrkesinriktad gymnasieskola. Detta på grund av att eleverna efter färdig utbildning står till yrkesmarknadens förfogande. Yrkesinriktningen på vald skola var följande: omvårdnadsprogrammet, hotell och restaurangprogrammet samt hantverksprogrammet frisör. Elever utbildar sig till yrken där de förmågor som undersökningen undersöker återspeglar sig.

4.3 Enkätens konstruktion

Enkätens avsikt var att studera tre teman: pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap. Till detta konstruerades ett formulär innehållande 29 påståenden, där varje påstående hade två svarsskalor från 1 till 6 (se bilaga). Den första skalan avsåg mäta *hur viktigt* påståendet var för respondenten, del två avsåg mäta *hur ofta* respondenten ansåg sig *möta* påståendet. Syftet var att respondenten skulle välja den siffra som stämde bäst in med respondentens uppfattning. I del ett (hur viktigt) var 1 = inte så viktigt och 6 = mycket viktigt. I del två (hur ofta) var 1 = sällan och 6 = ofta. Motivet till valet av en skala utan ett mittenalternativ var att respondenterna skulle tvingas ta ställning till påståendena.

4.4 Procedur

Respondenterna fick information om undersökningen i förväg genom en gemensam elektroniskt plattform. Informationen (se bilaga) var skriven av mig och utlagd av klassernas respektive lärare. För att undvika bortfall delades enkäterna ut och samlades in av mig personligen (utom i ett fall, se nedan). Vid personlig närvaro kunde även respondenterna ställa eventuella frågor och få svar direkt.

Undersökningen genomfördes under två dagar. Genom att titta på respektive klassers schema gjordes ett utdelningsschema där alla klasser var representerade. Vid datainsamlingen upptäcktes att en klass glömts läggas in i utdelningsschemat. Väl på plats togs valet att låta klassen ingå för att få ytterligare material. Denna klass fick således inte gemensam information i förväg utan endast verbalt på plats när undersökningen gjordes. Under datainsamlingen erbjöd sig även en lärare som utförde undervisning av hantverksprogrammet florist på annan skola, att dela ut enkäter i dennes klass. Då det var en yrkesinriktad klass togs valet att även låta denna klass ingå för att få in ytterligare material. Denna klass fick inte

heller tillgång till information i förväg, emellertid fick läraren information att delge klassen innan distributionen av enkäterna.

4.5 Databearbetning

Databearbetning har gjorts i programmen Excel och SPSS. För att ha möjlighet att identifiera och kontrollera inmatning av data från enkäterna, gavs de ett identifikationsnummer från siffran 1 till 150. Detta skedde efter att de var insamlade och innan manuell inmatning skedde av resultatet. Resultatet matades först in i Excel och i de fall där två svarsalternativ var ikryssade, valdes den lägsta siffran. Därefter, i SPSS, indelades de 29 påståenden i tre temavariabler: pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap, genom att beräkna varje individs medelvärde för de ingående påståendena i respektive tema och dela med antalet påståenden. I resultat och diskussion är det dessa tre egenskaper som hanteras. Innan påståenden skulle slås ihop till större temavariabler kontrollerades samhörigheten dem emellan m.h.a. reliabilitetstest (Chronbachs alpha) i SPSS. Undersökningen har accepterat en nivå över 0,7, där högsta är 1. Samtliga temavariablers statistiska reliabilitet översteg 0.7 (se tabell 1).

Följande påståenden ingick i variabeln pedagogisk förmåga: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 15, 17, 18, 19, 20 och 21. I variabeln Social förmåga ingick påstående: 4, 8, 11, 13, 14 och 16. Övriga påståenden ingick i variabeln Ledarskap: 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 och 29.

De kommentarer som uppkom under utdelandet hade markerats på ett tomt papper och skrevs vid databearbetning ner i Word.

4.6 Bortfall

Alla individer som tillfrågades, valde att delta i enkätundersökningen. Årskurs 3 befann sig på praktik och kunde därför inte medverka. Även annan frånvaro var låg under utdelningsdagen. Totalt delades det ut 150 stycken enkäter varav 1 returnerades obesvarad. Vissa luckor finns i svaren, dock är det interna bortfallet lågt. Intern bortfall kan bero på att det fanns respondenter som hade svårt med språket och/eller inte ville samarbeta eller ansåg att vissa påståenden varit för känsloladdade, svårtydda eller missförstått påståendets formulering.⁴²

---

⁴² Denscombe 2000

4.7 Validitet och reliabilitet

Det är ytterst viktigt att undersökningen mäter det som avses mätas för att kunna svara på uppsatsens syfte.⁴³ Att undgå påverkbara faktorer är komplicerat. Genom pilottestning eller test-retest kan undersökningens reliabilitet höjas.⁴⁴ Eftersom uppsatsen mäter åsikter och attityder finns en medvetenhet om att reliabilitetens styrka är komplicerad i denna uppsats. På grund av tidsbrist har det inte gjorts en pilotundersökning eller test-retest.

---

⁴³ Ejlertsson 2005

⁴⁴ Ejlertsson 2005

5. Resultat

Nedan visas resultat från undersökningen.

Tabellen nedan är deskriptiv över temavariablerna med respektive uppdelning på vad elever anser vara *viktigt* och vad elever anser att de *möter*, inom de tre teman; pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap. Tabellen visar medelvärdet, standardavvikelsen och Chronbach's Alpha samt antal svar på ingående påståenden.

Tabell 1. Presentation teman med respektive uppdelning på viktigt och möter.

	M **	SD **	Cronbach's Alpha	Antal påståenden	N
Pedagogisk förmåga viktigt	5,01	0,60	0,823	15	149
Pedagogisk förmåga möter	3,57	0,82	0,902	15	149
Social förmåga viktigt	5,22	0,71	0,755	6	149
Social förmåga möter	3,71	0,91	0,822	6	149
Ledarskap viktigt	4,92	0,77	0,790	8	149
Ledarskap möter	3,67	0,97	0,865	8	149

** Värdena under ”medelvärde” och ”standardavvikelse” är avrundade till två decimaler.

I tabell 1 ser vi att alla medelvärdet för respektive teman är över 3,0 vilket anses svara mot den övre delen av skalan 1-6 som respondenterna fick fylla i. Skalan hade inget mittenalternativ vilket skulle tvinga respondenterna till att ta ställning. Respondenternas ställningstaganden visar sig vara mot den övre delen av skalan snarare än den undre delen av skalan. Detta innebär att de anser sig tycka alla tre teman vara viktiga samt att de möter dem relativt ofta. Noteras bör att medelvärdet för *viktigt* är högre än medelvärdet för *möter* på alla tre teman. Tabellen visar även att temat social förmåga har högst medelvärde. Lägst medelvärde har pedagogisk förmåga. Statistiskt signifikant skiljer sig *viktigt* och *möter* åt för samtliga tre variabelteman, pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap ($p < .05$).

Tabell 2 visar resultatet av korrelationsanalyserna mellan de olika temavariablerna. Tabellen visar att elever rapporterar ett samband mellan pedagogisk, social förmåga samt ledarskap både med avseende på viktigt och att de möter detta. Högst korrelation har pedagogisk förmåga möter och social förmåga möter samt pedagogisk förmåga möter och ledarskap möter. Detta innebär att respondenterna anser sig möta social förmåga och pedagogisk förmåga samtidigt som de möter ledarskap. Korrelationen mellan pedagogisk förmåga viktigt och social förmåga viktig är också hög. När respondenterna rapporterar att det är viktigt med en pedagogisk förmåga är det också viktigt med en social förmåga hos en lärare. Minst korrelation har pedagogisk förmåga möter mot ledarskap viktigt.

Tabell 2. Korrelationstabell, presentation av samband mellan teman viktigt och möter.

	Pedagogisk förmåga viktigt	Pedagogisk förmåga möter	Social förmåga viktigt	Social förmåga möter	Ledarskap viktigt	Ledarskap möter
Pedagogisk förmåga viktigt	1	0,295 **	0,750 **	0,298 **	0,676 **	0,251 **
Pedagogisk förmåga möter		1	0,237 **	0,826 **	0,220 **	0,826 **
Social förmåga viktigt			1	0,322 **	0,624 **	0,264 **
Social förmåga möter				1	0,227 **	0,763 **
Ledarskap viktigt					1	0,231 **
Ledarskap möter						1

** p < 0,01

6. Diskussion och analys

Hur ska resultatet tolkas och förstås i relation till tidigare forskning och för min blivande lärarroll, så att jag kan bli en ”bra” lärare? I Inledningen poängterade jag att det var viktigt med ”bra” lärare för att elever ska klara av skolan och utmärka sig senare i arbetslivet. Därefter framhävde jag viktiga egenskaper för ”bra” lärare nämligen pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap. Resultatet visar på att elever eftersträvar detta hos lärare men att det inte alltid motsvaras av vad de möter.

Utifrån min empiri bedömer jag att pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap vara viktiga egenskaper som jag som blivande lärare måste förhålla mig till. Jag kommer att diskutera och analysera egenskaperna en och en, och där jag även förbinder begrepp från tidigare forskning. I förbindelse med pedagogisk förmåga poängterar jag begreppet meningsfullhet, i förbindelse med social förmåga poängterar jag begreppet samspel och bemötande, och i förbindelse med ledarskap poängterar jag begreppet ansvar.

6.1 Pedagogisk förmåga -meningsfullhet

Empirins resultat visar att elever anser pedagogisk förmåga vara viktigt. Pedagogisk förmåga är att göra undervisningen meningsfull för elever, vilket även är en viktig faktor för elevers lärande.⁴⁵ Meningsfullhet är en stark utgångspunkt för mig som blivande lärare i min undervisning⁴⁶ och det uppkommer när elevers vardag *utanför* skolan införlivas i undervisningen.⁴⁷ Om jag som lärare misslyckas att skapa ett samspel med mina elever och om det inte finns någon kommunikation mellan mig och eleverna tror jag att det är svårt att försöka hitta något i deras värld att använda och relatera till undervisningen. För att få till stånd kommunikation mellan mig och mina elever, måste jag inneha en pedagogisk förmåga och känna mig trygg.⁴⁸ Tidigare forskning och resultat från min empiri har stärkt mitt förtroende att det är viktigt att införliva elevers tidigare erfarenheter i undervisningen. Resultatet visar att lärare med pedagogisk förmåga har lättare att få kommunikation med eleverna och en god kommunikation leder till att få kunskap om elevers värld och hitta faktorer från elevers erfarenhet som jag kan införliva i undervisningen. Detta leder till meningsfullhet.

---

⁴⁵ Gustavsson 2000, Stukát 1995, Gardner 1998 och Robertsson 2009

⁴⁶ Gardner 1998, Jansson 2009, Robertsson 2009, Herrlander och Nordström 2009 samt Colnerud och Granström 2007 och Maltén 2000

⁴⁷ Gardner 1998, Gustavsson 2000 och Stukát 1995

⁴⁸ Fölster, Morin och Renstig 2009

Meningsfullhet uppstår även när elever möter ett ämne ofta,⁴⁹ vilket känns svårare att uppfylla eftersom jag som lärare har kursplaner att förhålla mig till och det kan vara svårt att ”hinna” med allt. Dock funderar jag på vad som är viktigast, att hinna med allt eller att hinna med hälften men öka chansen för att en *förståelse* uppstår. Detta skulle jag gärna vilja undersöka vidare och överlåter därför frågan till vidare forskning.

6.2 Social förmåga -samspel och bemötande

Resultatet pekar även på att elever anser social förmåga vara egenskap för en bra lärare. Detta förhållande måste jag anamma och eftersträva i min blivande yrkesroll, vilket kan ske genom att verkställa ett positivt samspel mellan mig och mina elever. Ett positivt samspel är en viktig faktor för elevers lärande. Colnerud och Granström⁵⁰ diskuterar samspel ur en positiv och en negativ synvinkel. Jag håller inte med deras antagande att det skulle finnas ett negativt samspel, ur den vinkeln att när lärare pressar elever vill jag inte kalla detta för samspel, även om det har epitetet negativ. Emellertid visar empirins resultat på att elever anser att de inte möter social förmåga i den utsträckning de skulle vilja. Innebär detta att *eleverna* kan uppfatta att det finns ett negativt samspel och att de känner det som en press när de inte möter egenskaper de anser vara viktiga? Dock har eleverna svarat att de möter egenskaperna relativt ofta, och ur den synvinkel tolkar jag att även om det måhända finns ett negativt samspel finns det även utrymme för ett positivt samspel.

Mina tankar angående elever och undervisning är avgörande dels hur elever lyckas i skolan, dels för undervisningens utfall. Elever som blir bemötta positivt får trygghet i detta, vilket i sin tur gynnar inläringen. Om jag behandlar elever som besvärliga, får jag en självuppfylld profetia.⁵¹ Jag anser det vara ytterst viktigt att vara medveten om detta och tänka en extra gång på hur jag möter och bemöter mina elever. Innan gjord undersökning har jag haft funderingar kring att det är viktigt att tro på en elev och att jag som blivande lärare vill sträva efter att höja elever eftersom jag tror på tankens kraft. Det behagar mig att källor i tidigare forskning diskuterar lärares förhållningssätt mot elever som ytterst viktigt. Det behagar mig också att undersökningen visar att även elever anser detta. Jag brukar ibland sätta epitetet obotlig optimist framför mitt jag, vilket jag anser vara viktigt i skolvärlden och jag tror starkt på att jag i min behandling mot elever hjälper till (observera, inte skapar) att forma elevers självbild och därför måste jag bemöta elever så att deras självbild blir positiv.

---

⁴⁹ Gardner 1998

⁵⁰ Colnerud och Granström 2007

⁵¹ Stukát 1995, Herrlander och Nordström 2009 och Grosin 2009

6.3 Ledarskap -ansvar

Empirins resultat visar att elever vill ha ledarskap från lärare. Tidigare forskning menar att positivt ledarskap innebär ansvarstagande dels från lärare och dels från elever. En elev i undersökningen hade skrivit en egen kommentar på enkäten: *vi vill också kunna påverka lektionerna*. Elevens reflektion tycker jag är intressant när den sätts i förhållande till resultatet som visar att elever vill ha ledarskap. Samma elev har nämligen låtit bli att svara på om denna anser att det är viktigt med att läraren ger elever ansvar, vilket är en faktor i ledarskap. Eleven hade inte heller svarat på om möter att läraren ger elever ansvar. Vad innebär elevens kommentar i relation till resultatet? Vill eleven påverka lektionerna men inte ta ansvar? Hur ska det gå till? För mig kan dessa två saker inte gå isär utan de är tätt förbundna till varandra. Något jag vill sträva efter i min lärarroll är att få elever införstådda i att om de vill påverka måste de även ta ansvar. I fallet ovan kan det eventuellt vara så att eleven i nuläget inte alls möter och känner av att denna får eget ansvar och kan därför inte sätta påståendet i relation till sig själv och ge ett svar. Det kan också vara så att eleven vill påverka men förknippar inte det med att ta ansvar.

När lärare har förmågan att hantera sitt ledarskap innebär detta att lärare har ansvar men även att ett ansvar ska ges till elever.⁵² I min blivande yrkesroll anser jag att det är oerhört viktigt att elever får ansvar, men ansvar ska förtjänas och med ansvar följer ansvar. Dock tror jag att det (tyvärr) finns lärare som stångar sig blodiga över att *ge* elever ansvar. Förvisso ska lärare ge elever ansvar, men det är även viktigt att elever *tar* sitt ansvar. Detta kan tyckas vara oerhört komplext att få ihop. Intressant är att undersökningens resultat pekar på att elever anser ledarskap vara viktigt, och då borde de även inse vikten av deras *eget* ansvar. Det hade varit intressant att gå djupare in på detta och observera elevers åsikter om deras eget ansvar. Men det får bli en observation i fortsatt forskning.

Om elever ses som *nonchalant* och *oföretagsam* av lärare, innebär detta att det finns ett piskamorot förhållande mellan lärare och elev. Lärare ger order (piska) även om belöning ingår (morot). Belöning låter positivt, men piska oerhört negativ. Detta vill jag inte förhålla mig till i mitt blivande yrke, jag anser det positivt att ge elever utmaningar, men inte att jag ska ”piska” fram svar. Emellertid tycker jag absolut att lärare måste få ställa krav på elever, ställa krav ingår som en uppgift i ledarskap. Återigen, det handlar om att ansvarstagande ska uppnås från lärares *och* elevers håll, vilket kan vara komplext att åstadkomma. Dock är läraryrket

---

⁵² Maltén 2000

fullt av komplexitet, vilket lärare måste vara beredda på och medvetna om. Maltén⁵³ påpekar att det behövs en komplex människosyn i skolvärlden. En god lärare tar sitt ledarskap på allvar. Ledarskapet innebär även att lärare ska vara flexibla och anpassningsbara, en balans mellan att ha lösa och strama tyglar.

Medvetet har jag delat in det som kvalificerar en lärare till en ”bra” lärare i tre egenskaper, pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap och diskuterat utifrån en egenskap i taget. Det finns således en aspekt som jag anser tillhör samtliga egenskaper och upprepa det här eftersom jag anser det vara grundläggande för en lärare: det är oerhört viktigt att lärare inte ser på elever nonchalant och tror att de är oföretagsamma utan⁵⁴ elever ska bli behandlade med respekt och tilltro.⁵⁵ Resultat visar att elever möter pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap relativt ofta, vilket innebär att de blir behandlade med tilltro och respekt. Dock om resultatet visat att *viktigt* och *möter* var mer likvärdiga varandra hade detta varit ännu bättre och mer och fler tillfällen för att elever ska bli bemöta med tilltro och respekt. Undersökningen har öppnat en chans till att verkställa balans mellan de egenskaper elever anser vara viktiga och de egenskaper de möter.

6.4 Metoddiskussion

Val av enkät verkställde möjligheten att jämföra ett stort material. Materialets omfång gjorde det även möjligt för mig att generalisera svaren, jag ville få många svar för att kunna styrka resultatet. Enkäter gav således ett ansenlig spann med svar från 149 elever. Betydligt fler än vad jag hade kunnat intervju i denna uppsats omfång. Eleverna ombads inte tänka på någon särskild lärare när de besvarade enkäten. Istället skulle de ta hänsyn till lärare som grupp. Självklart finns det risker i detta, bland annat kan de vara färgade av den lärare de hade just för stunden, eller den lärare de hade lektionen tidigare eller ska ha lektionen efter. Under undersökningen uppstod en fråga om vilken lärare de skulle välja samt vad jag menade med belöning. Ett konstaterande skedde också från en elev om att läraren inte skulle vara som en vän. Mina kommentarer var följande: jag upprepade att de skulle tänka på lärare som grupp, om det var viktigt för dem att framhäva någon speciell lärare fick de göra detta. De skulle välja svar utifrån vad *de* ansåg vara belöning samt välja det alternativ som de ansåg överensstämma med sin åsikt angående att läraren inte skulle vara en vän. Kan mina svar ha färgat eleverna i deras svar? Nej. Syftet var att eleverna skulle framföra sina åsikter, vilket i

---

⁵³ Maltén 2000

⁵⁴ Maltén 2000

⁵⁵ Grossin 2009

realiteten inte kan påverkas, det var ytterst elevernas åsikter som kom till tals. Jag har inte varit ute efter att vinkla in elever så att resultatet skulle rikta sig åt ena eller andra hållet. Att de anser sig möta egenskaperna i mindre utsträckning än vad de anser de vara viktiga är enbart ett konstaterande.

När valet av vilka påståenden som skulle ingå i respektive teman, märkte jag att somliga kunde uppfattas tillhöra både pedagogisk och social förmåga. Framförallt rörde detta sig om påstående 17 ”tillgång till tavlan”. Valet togs att använda påstående i enbart pedagogisk förmåga. Detta höjde även Cronbach's Alpha. Varför blev Cronbach's Alpha låg när påståendet ingick i social förmåga? Jag tolkar det som att eleverna inte kunde relatera påståendet till sig själva, eftersom jag tror det är vanligt att de inte får tillgång till tavlan. Detta tror jag är rent allmänt hos elever. Jag har inga belegg för detta, utan bara mina observationer under möten jag haft med undervisning. Stämmer mitt påstående förklarar detta att det kunde vara svårt för eleverna att relatera och förstå påståendet. Utökad forskning om fenomenet hade varit intressant att genomföra. Tidigare forskning menar att det är positivt att elever får tillgång till tavlan, dock tror jag att elever ser det mer negativt. I min blivande lärarroll vill jag sträva efter få bort den negativa stämpeln som föreligger hos elever om ett förfogande till tavlan under lektion. Jag vill att elever ska känna sig bekväma och trygga i att ha tillgång till tavlan. Det ska ses som positivt. Under mina möten med undervisning har jag observerat att elever kan rita och dylikt på tavlan, men utanför undervisning. Jag tror att det skänker elever tilltro till sig själva, när de vågar använda tavlan i undervisningen. Ur ett vidare perspektiv leder detta till att de kan utmärka sig i yrkeslivet, våga ta för sig. Elever ska ju bli ansvarskännande, kommunikativa människor med social kompetens. Egenskaper som utmärks i deras kommande yrkesliv.

Avslutningsvis vill jag uttrycka att forskningen kring elevers åsikter, eller annat inom skolvärlden, inte får stagnera. I diskussionen har därför somliga förslag lagts till fortsatt forskning. Ett sista förslag till fortsatt forskning är att genomföra denna uppsats undersökning igen men ur ett genusperspektiv. I min blivande lärarroll vill jag självklart bli en bra lärare. Därför tar jag till mig undersökningens svar och kommer att sträva efter att inneha pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap i min yrkesroll.

7. Slutsats

Uppsatsens syfte var att belysa frågan; vad är en ”bra” lärare? ur ett elevperspektiv och placera in deras svar i tre större teman nämligen pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap och undersöka korrelationen mellan dessa ur vinkeln vad elever anser vara *viktiga* mot i vilken utsträckning de anser sig *möta* egenskaperna. Utifrån syftet ställdes tre frågor:

1. Hur ser elever på vad som är viktigt angående pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap?
2. Hur ofta anser elever att de möter pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap?
3. Finns det en skillnad mellan vad elever anser är viktigt och hur ofta de möter pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap?

Uppsatsens slutsats blir följande: elever anser pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap vara viktiga egenskaper för en ”bra” lärare. De anser sig möta detta relativt ofta, dock möter de egenskaperna i mindre utsträckning än vad de anser det vara viktigt. Det finns alltså en skillnad mellan vad elever anser vara viktigt kontra vad de anser sig möta inom pedagogisk förmåga, social förmåga och ledarskap.

Empirins resultat gynnar alla lärare och jag anser att undersökningen kan vara representativ för framförallt liknande utbildningar men även eventuellt andra utbildningar också. Detta grundar jag på valet av kvantitativ metod med innehållande 149 respondenter, som höjt validiteten, och gett undersökningen ett gott underlag.

8. Sammanfattning

Vad är en ”bra” lärare? Uppsatsens empiriska del syftade till att undersöka elevers inställning till vikten av lärares pedagogiska förmåga, social förmåga samt ledarskap. Egenskaper som anses vara viktiga hos en ”bra” lärare. Avsikten var också att utforska relationen mellan de egenskaper elever fann viktiga och de egenskaper som elever möter. Elever på ett yrkesinriktat gymnasium utbildar sig till yrken där ovanstående egenskaper återspeglar sig på ett eller annat sätt inom omvårdnad, hotell och restaurang, hantverksprogrammet frisör och florist. Ett objektiva, slumpmässigt stickprov från den totala populationen valdes ut till undersökningen.⁵⁶ Urvalet av respondenter uppgick till 150 respondenter.

Det är viktigt med ”bra” lärare för att elever ska klara av skolan och utmärka sig senare i arbetslivet. Näringslivet och samhället utvecklas allt snabbare, vilket ställer högre krav på den blivande yrkesmänniskan som elever är. De behöver utmärka sig, både socialt och i färdighet för att hävda sig i konkurrensen mot andra. Det är således lärares uppgift att hjälpa elever att uppnå skolans mål men även hjälpa elever i deras progression för att bli ”ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar”.⁵⁷

Tidigare forskning visar att samspel är viktigt för elevers lärande. Samspel stärker även en positiv klassrumsmiljö och vice versa,⁵⁸ därför är förmågan att organisera och samspele med elever viktiga för lärare.⁵⁹ Viktigt är också meningsfullhet. Kunskap blir meningsfull när det uppstår en förståelse och när lärare utmanar elever att införliva deras tidigare kunskaper med ny kunskap.⁶⁰ Tidigare forskning framhäver också vikten av att lärare skapar en god och positiv atmosfär i klassrummet, visar intresse för elever och ger dem bekräftelse.⁶¹ Genom bekräftelsen hjälper lärare elever att förankra en positiv självbild.⁶² Vidare kan lärares sinnesstämning påverka elevers inläring och beteende, en positiv och glad lärare i sitt bemötande av elever får positivt tillbaka.⁶³ Elever som blir bemötta med respekt och tilltro utfaller sig i den roll, men blir elever bemötta som bråkiga elever, blir utfallet även

---

⁵⁶ Denscombe 2000

⁵⁷ Skollag (1985:1100) 1 kap. Allmänna föreskrifter 2 §

⁵⁸ Robertsson 2009

⁵⁹ Colnerud och Granström 2007

⁶⁰ Gardner 1998

⁶¹ Herrlander och Nordström 2009

⁶² Maltén 2000

⁶³ Herrlander och Nordström 2009

förmodligen detta.⁶⁴ För att engagera och motivera elever är lärares positiva förväntningar på elever betydelsefullt.⁶⁵ När lärare i sitt ledarskap tar ansvar och ger elever ansvar, skapas ett samspel. Flexibilitet, anpassningsbarhet och tydlighet är andra epitet förknippad med ledarskap.

Genom att åskådliggöra elevers åsikter om vad som är en ”bra” lärare har uppsatsen syfte och frågeställningar uppfyllts. Undersökning visar att det är viktigt för elever att lärare har pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap. Egenskaperna anses vara viktiga för en ”bra” lärare. Resultat visar att elever möter detta, dock ej i samma utsträckning som de anser det vara viktigt. Samtidigt menar jag att undersökningen har öppnat upp för en chans till att verkställa balansen mellan de egenskaper elever anser vara viktiga och de egenskaper de möter.

Diskussionen innebar reflektioner och ledde till nya tankar som innebär fortsatt forskning för att få ett svar, bland annat vad som ska komma i första hand, hinna med allt eller att hinna med hälften men öka chansen för att *förståelse* uppstår. Ett annat förslag var att undersöka elevers åsikter om deras egna ansvar och att genomföra en liknande undersökning som denna fast ur ett genusperspektiv.

Avslutningsvis vill jag uttrycka vikten av forskning och att jag i min blivande lärarroll tar till mig undersökningens svar. Jag kommer att sträva efter att inneha pedagogisk förmåga, social förmåga samt ledarskap i min yrkesroll. Detta för att bli en ”bra” lärare.

---

⁶⁴ Grosin 2009

⁶⁵ Robertsson 2009

Referenslista

Colnerud G, Granström K. Respekt för läraryrket om lärares yrkesspråk och yrkesetik. Stockholm: Stockholms universitets förlag. 2007

Denscombe M. Forskningshandboken –för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna. Lund: Studentlitteratur 2000.

Ejlertsson G. Enkäten i praktiken. En handbok i enkätmetodik. Malmö: Studentlitteratur. 2005

Fölster S, Morin A, Renstig M. Den orättvisa skolan. Stockholm: Hjalmarson & Högberg bokförlag. 2009

Gardner H. Så tänker barn och så borde skolan undervisa. Jönköping: Brain books. 1998

Maltén A. Det pedagogiska ledarskapet. Lund: Studentlitteratur. 2000

Robertsson, Christina. Pedagogiska magasinet 2009; 4

Stukat S. När du dina elever? Att planera, genomföra och utvärdera muntlig kommunikation. Lund: Studentlitteratur. 1995

Säfström, Orvar. Sydsvenskan. 2009; november 15

De första minuterna –att inleda för att motivera (2009). [Elektronisk] Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/20438505>. [läst 09-11-30]

Forskning om lärares arbete i klassrummet (2007). [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1846>. [läst 09-11-18]

Grosin, L. (2009) Bra lärare tänder elevens gnista. [Elektronisk] *Dagens nyheter*, 30 december 2009. Tillgänglig <http://www.dn.se/insidan/bra-larare-tander-elevens-gnista-1.542005> [läst 09-12-30]

Lag (2003:460) Tillgänglig:<http://www.codex.vr.se/manniska5.shtml>. [läst 10-05-25]

Lpf 94 (2009) Tillgänglig:<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1071>. [läst 10-05-25]
2010.

Lärarnas Riksförbund Lärarboken Skollag (1985:1100) 1 kap. Allmänna föreskrifter 2 §

Nürnbergkodexen 1947. Tillgänglig:<http://www.codex.vr.se/forskningmanniska.shtml>. [läst 10-05-25]

Serie Kalle och Hobbe. Sydsvenskan. 2009; november 13

Skollag (1985:1100)

Tillgänglig:<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1985:1100>. [läst 10-05-25]

Vad kännetecknar en ”bra” lärare? –i ett elevperspektiv (2005). [Elektronisk] Tillgänglig:
ISSN 1402-1773 / ISRN LTU-CUPP--05/065--SE / NR 2005:065. [läst 09-11-20]

Vad är kunskap? En diskussion om praktisk och teoretisk kunskap (2000). [Elektronisk]

www.codex.vr.se Tillgänglig:<http://www.codex.vr.se/>. [läst 10-05-25]

www.ne.se Tillgänglig:<http://www.ne.se/kalle-och-hobbe>. [läst 10-05-25]

Bilaga

Viktigt meddelande!!!

Vad tycker ni elever gör en lärare till en bra lärare?

Hej!

Jag heter Cecilia och studerar nu min sista termin inom lärarutbildningen på Kristianstads högskola. Just nu skriver jag mitt examensarbete och behöver din hjälp. Jag vill ta reda på vad du som elev tycker om lärare och vad det är som gör en lärare till en bra lärare. Jag vill också ta reda på hur lika och/eller olika dina lärare är i sin undervisning och vad du som elev tycker om detta.

Du kommer att svara genom att anonymt fylla i en enkät.

Jag har valt er skola och klass därför att jag vill undersöka vad elever på yrkesrelaterade program tycker.

Jag kommer till er klass vecka X, tisdagen den X april, klockan X

Enkäten och min undersökning görs i enlighet med instruktioner från Vetenskapsrådet (www.vr.se).

Det innebär för dig som elev:

- Du är anonym
- Du svarar på enkäten frivilligt
- Du kan avbryta när du vill
- Ingen annan än jag kommer att se på svaren

Metoden för undersökningen:

- Jag använder mig av något som kallas för kvantitativ metod som genomförs med hjälp av en enkät. Metoden är vald för att få så många svar som möjligt.
- När undersökningen är gjord kommer jag att analysera och diskutera svaren i förhållande till läst litteratur.

Resultathantering:

- Resultatet redovisas i diagramform och med text. Examensarbetet kommer även att läggas ut elektroniskt på högskolans hemsida.

Enkät

Nedan kommer ett antal påståenden om lärare. Jag vill att du ska fundera på hur väl påståenden stämmer in på dig och de lärare du möter. Gör en överskattning!

Du visar ditt svar genom att ringa in den siffra du tycker bäst passar in. Jag vill att du ska ringa in i både hur viktigt påståendet är för dig + hur ofta du möter påståendet.

1 = Inte så viktigt & Sällan

6 = Mycket viktigt & Ofta

En lärare ska:	Hur viktigt är det för dig?		Hur ofta möter du det?									
	Inte så Viktigt	Mycket viktigt	Sällan	Ofta								
1. Ha en tydlig öppningsfras (inledning på lektionen)	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
2. Berätta vad som ska hända under lektionen	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
3. Visa lust och inlevelse för att undervisa	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
4. Visa känslor, kunna vara glad, ledsen, arg	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
5. Ge mig ett samband och sammanhang mellan det jag lär i skolan och verkligheten	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
6. Vara kunnig inom sitt ämne och kunna lära ut det så att jag förstår	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
7. Berätta på ett intresseväckande sätt	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
8. Erkänna att hon/han inte kan svara på alla frågor	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
9. Engagera och motivera mig, dvs. få mig att vilja lära mer	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
10. Ta hänsyn till mina erfarenheter	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
11. Skapa en bra och positiv klassrumsmiljö	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
12. Ge mig belöning om jag gjort något bra	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
13. Ha tid för mina frågor och/eller om jag vill diskutera något	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
14. Se på mig och lyssna på mig	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6

15. Vara förberedd och ha en organiserad och planerad undervisning	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
16. Prata på ett sätt så att jag förstår	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
17. Ge mig tillgång till tavlan	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
18. Vara anpassningsbar (kunna ändra sig)	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
19. Variera sin undervisning genom att använda olika pedagogiska hjälpmedel, t ex: bild, musik, film	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
20. Repetera ofta	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
21. Anpassa uppgifterna till varje elev	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
22. Planera tillsammans med mig	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
23. Ge mig ansvar	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
24. Planera själv så att jag kan koncentrera mig på studierna	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
25. Låta mig planera men hjälpa mig när jag frågar om hjälp	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
26. Stödja och hjälpa mig	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
27. Visa att hon/han tror på mig	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
28. Vara bestämd	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6
29. Vara som en vän	1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6